

Institut za uporedno pravo
Institute of Comparative Law

**SRPSKI FUDBAL – UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI
I PERSPEKTIVE V**

**SERBIAN FOOTBALL – COMPARATIVE LAW
CHALLENGES AND PERSPECTIVES V**

Urednik/Editor:
Dr Miloš Stanić

Beograd, 2025.

SRPSKI FUDBAL – UPOREDNOPRAVNI IZAZOVI I PERSPEKTIVE V
SERBIAN FOOTBALL – COMPARATIVE LAW CHALLENGES AND PERSPECTIVES V

Izdavač / Publisher

Institut za uporedno pravo, Beograd / Institute of Comparative Law, Belgrade

Za izdavača / For the Publisher

Prof. dr Jelena Čeranić Perišić, direktor

Redakcioni odbor / Editorial Committee

Prof. dr Bojan Urdarević, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Prof. dr Velibor Džomić, Fakultet za državne i evropske studije, Podgorica

Dr Ana Knežević Bojović, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Samir Aličić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Katarina Jovičić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Mina Zirojević, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Vesna Čorić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Doc. dr Borislav Galić, Državni univerzitet u Novom Pazaru-Departman za pravne nauke

Doc. dr Jelena Vukadinović Marković, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Savo Manojlović, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Iva Tošić, Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd

Dr Jovana Rajić Čalić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Dr Bogdana Stjepanović, Institut za političke studije, Beograd

Dr Jovana Misailović, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Ivana Radomirović, Institut za uporedno pravo, Beograd

Milena Momčilov, Institut za uporedno pravo, Beograd

Anja Bezbradica, Institut za uporedno pravo, Beograd

Recenzenti / Reviewers

Prof. dr Vladan Petrov, sudija Ustavnog suda; Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

Dr Miroslav Đorđević, potpredsednik Visokog saveta tužilaštva; Institut za uporedno pravo, Beograd

Prof. dr Mladen Milošević, dekan Fakulteta bezbednosti Univerziteta u Beogradu

Prof. dr Miloš Stanković, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

Prof. dr Božidar Otašević, Kriminalističko-policijski univerzitet

Dr Jelena Kostić, Institut za uporedno pravo, Beograd

Urednik / Editor

Dr Miloš Stanić

Tehnički urednik / Technical editor

Đorđe Marjanović

Ljubomir Tintor

Tehnička priprema / Design

„Dogma“ Beograd

Štampa / Print

BIROGRAF COMP D.O.O.

Tiraž / Edition

100

ISBN 978-86-82582-41-0

DOI 10.56461/ZR_25.SF

Ovaj zbornik radova je nastao kao rezultat istraživanja u okviru projekta „Prilagodavanje pravnog okvira društvenim i tehnološkim promenama sa posebnim osvrtom na regulisanje veštačke inteligencije” koji u 2025. godini sprovodi Institut za uporedno pravo uz finansijsku podršku Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija (evidencioni broj: 451-03-136/2025-03/200049 od 4. 2. 2025)

© Institut za uporedno pravo, 2025. Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može biti reprodukovana, presnimavan ili prenošen bilo kojim sredstvom – elektronskim, mehaničkim, kopiranjem, snimanjem, ili na bilo koji drugi način bez prethodne saglasnosti autora i izdavača.

KADA SUDIJA (NE) SVIRA KRAJ: PREISPITIVANJE ARBITRAŽNIH ODLUKA U FUDBALSKIM SPOROVIMA

Sažetak

U prvom delu rada analizira se rad Arbitražnog suda za sport (CAS), sa fokusom na način zasnivanja njegove nadležnosti, kao i na odredbe sadržane u Kodeksu sportske arbitraže. Posebna pažnja posvećena je institucionalnoj strukturi CAS-a i njegovog upravljačkog tela (ICAS), uz osvrt na pitanje nepristrasnosti i uticaja sportskih organizacija na izbor arbitara. Dodatno, u radu se razmatra praksa Švajcarskog federalnog suda kao najviše nadzorne instance nad odlukama CAS-a, uz analizu pravnih osnova i okolnosti pod kojima je dolazilo do poništaja arbitražnih odluka.

Drugi deo rada pruža pregled pravnog okvira i organizacione strukture dve ključne fudbalske institucije – FIFA i UEFA – sa analizom njihovih statutarних akata, odnosa prema članicama i uloge CAS-a unutar njihovih internih sistema rešavanja sporova.

Treći i centralni deo rada posvećen je analizi najznačajnijih slučajeva koji su se našli pred Evropskim sudom za ljudska prava (ECHR) i Sudom pravde Evropske unije (CJEU), a koji se tiču prava na pravično suđenje, prisilne arbitraže, javnog poretka i ograničenja pristupa sudu. Kroz slučajeve problematizuje se granica između sportske autonomije i primene evropskog pravnog poretka, naročito u pogledu zaštite osnovnih prava i sudske kontrole arbitražnih odluka.

Ključne reči: CAS, sportska arbitraža, FIFA, javni poredak, poništaj arbitražnih odluka

1. UVOD

Generalno posmatrano, postoje značajne prednosti arbitražnog odlučivanja u odnosu na sudsko rešavanje spora. Efikasnost, jednostепенost, mogućnost izbora merodavnog prava, poverljivost postupka, izvršnost, manji troškovi i veća stručnost arbitara samo su neke od prednosti arbitraže¹, a ujedno su i razlozi korišćenja

* Autorka je studentkinja treće godine doktorskih studija na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, email: lidijazecevic@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-0643-0802>.

¹ G. Born (2021), *International Commercial Arbitration (Third Edition)*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 67 i dalje

arbitraže kao mehanizma rešavanja sporova u sportu. Pored toga, autori ističu da „po samoj svojoj prirodi, sport zahteva jasna i dosledna pravila, i da se ta pravila univerzalno i jednoobrazno primenjuju na svakog takmičara“².

Arbitražni sud za sport (u daljem tekstu: CAS) osnovan je 1984. godine, od strane Međunarodnog olimpijskog komiteta, sa sedištem u Lozani (Švajcarska) i posebnim izdvojenim odeljenjima u Njujorku (Sjedinjene Američke Države) i Sidneju (Australija). Od svog osnivanja pa do danas predstavlja značajno telo za rešavanje sportskih sporova, a prema zvaničnoj statistici, u periodu od 1986. godine do 2024. godine pokrenuto je 11,554 sporova pred CAS-om³. Neka istraživanja pokazuju da arbitražni postupak pred CAS-om traje manje od godinu dana, u proseku devet i po meseci⁴, što potvrđuje razliku u dinamici postupka u odnosu na redovne sudske sporove, koji se neretko karakterišu višegodišnjim trajanjem.

Postoje različiti sporovi koji se podvode pod pojam sportskih sporova – to mogu biti sporovi između sportskih upravnih tela i određenih lica (na primer, igrača, trenera, agenata...), sporova između igrača, sporova između sportskih upravnih tela i komercijalnih partnera (na primer, sponzora)⁵. U svakom slučaju, najveći broj sportskih sporova pred CAS-om je iz sveta fudbala.

Pravilo je da se poništaj arbitražne odluke može zahtevati pred sudom države u kojoj je doneta arbitražna odluka (mesto sedišta arbitraže)⁶. Razlozi za poništaj sportskih arbitražnih odluka su uglavnom isti ili slični razlozima za poništaj trgovinskih arbitražnih odluka⁷, međutim, ono što se zamera sportskoj arbitraži jeste zapravo pitanje njene (ne)nadležnosti, odnosno pitanje „prisilnog“ karaktera arbitraže, koji je nespojiv sa samom suštinom i ciljem arbitraže.

S obzirom na tradicionalno naklonjen stav koji Švajcarski federalni sud zauzima prema arbitražnim odlukama, nije iznenađujuće što su presude CAS-a u poslednjoj deceniji sve češće predmet preispitivanja pred Evropskim sudom za ljudska prava, ali i Sudom pravde Evropske unije. Ipak, odluke ovih evropskih sudova ozbiljno problematizuju načelo konačnosti arbitražnog postupka i pravno dejstvo *res judicata*, čime ne samo da narušavaju poverenje sportskih subjekata u arbitražu, već otvaraju i prostor za šire posledice po legitimitet arbitraže uopšte, uključujući i trgovinsku arbitražu.

Tokom poslednje decenije, nekoliko slučajeva pred evropskim sudovima posebno se izdvojilo po svom značaju, ali će za potrebe ovog rada biti analizirani

² N. De Marco (2022), „Arbitration in Sport: A Developing Hybrid“, in Nassib G. Ziadé (ed), BCDR International Arbitration Review, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 57

³ https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_statistics_2024.pdf 16/08/2025.

⁴ M. Asiabar, M. Asiabar, A. Asiabar (2025), „Legal Analysis of the Court of Arbitration for Sport (CAS) in Resolving International Football Disputes: A Comparative Review“, DOI:10.14293/PR2199.001827.v1, 6

⁵ A. Lewis (2013), „Chapter 10: Sports Arbitration“, in Julian D.M. Lew, Harris Bor, Gregory Roy Fullelove, Joanne Greenaway. (eds), Arbitration in England, with chapters on Scotland and Ireland, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 194–195

⁶ N. Blackaby, C. Partasides, A. Redfern (2023), Redfern and Hunter on International Arbitration (Seventh Edition), Oxford University Press, Oxford, 10.05

⁷ K. Porter, A. Hopkins (2022), „Challenges to Sports-Related Arbitral Awards“, in Nassib G. Ziadé (ed), BCDR International Arbitration Review, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 175

samo oni koji su izazvali najveću pažnju stručne javnosti, mahom iz sveta fudbala, a koji se tiču prava na pravično suđenje i pitanja obaveznosti arbitraže zasnovane na arbitražnim klauzulama sadržanim u statutima sportskih organizacija.

2. SPORTSKA ARBITRAŽA I ARBITRAŽNI SUD ZA SPORT

Sportska arbitraža je kreirana za „realnosti sveta koji se ne uklapa lako u tradicionalni državni sudski sistem“⁸. U prilog arbitražnom rešavanju sportskih sporova ističe se da „svet sporta preferira da rešava sportske sporove unutar 'sportske porodice', i da ne pere svoj prljavi sportski veš u javnosti“⁹. Pored toga, kao dva glavna razloga za izdvajanje sportske arbitraže u samostalnu celinu, nezavisnu od državnih sudova, nametnule su se potrebe obezbeđenja nesmetanog toka takmičenja, kao i primene ujednačenih mera za sve sportiste iz različitih jurisdikcija¹⁰. Kao velika prednost arbitraže u sportskim sporovima ističe se činjenica da arbitri poseduju posebna znanja iz oblasti sporta, za razliku od državnih sudija¹¹. Takođe, skreće se pažnja na činjenicu da su karijere većine sportista relativno kratke, te je od još veće važnosti obezbediti efikasnost u rešavanju eventualnih sporova¹².

Inicijativa za osnivanje „vrhovnog suda sportskog sveta“¹³ potekla je od Huana Antonija Samaranča, tadašnjeg predsednika Međunarodnog olimpijskog komiteta (u daljem tekstu: MOK)¹⁴. Na sastanku MOK-a održanom u Rimu 1982. godine, tadašnji sudija Međunarodnog suda pravde u Hagu i član MOK-a, Keba Mbaje, imenovan je za predsedavajućeg radne grupe zadužene za izradu statuta budućeg arbitražnog tela za rešavanje sportskih sporova. Nakon godinu dana intenzivnog rada, statut je finalizovan, a Arbitražni sud za sport (engl. *Court of Arbitration for Sport*, u daljem tekstu: CAS) zvanično je osnovan 30. juna 1984. godine, kada je istovremeno i statut stupio na snagu. Sudija Mbaje izabran je za njegovog prvog predsednika i tu funkciju je obavljao sve do svoje smrti 2007. godine.¹⁵

⁸ A. Rigozzi (2017), 'Chapter 4: Sports Arbitration and the Inherent Need for Speed and Effectiveness', in Laurent Lévy and Michael Polkinghorne (eds), *ICC Dossier No. 16: Expedited Procedures in International Arbitration*, Dossiers of the ICC Institute of World Business Law, International Chamber of Commerce (ICC), Paris, 88

⁹ I. Blackshaw (2020), 'Chapter 8: Access to Justice in Sports Arbitration', in Leonardo V. P. de Oliveira and Sara Hourani (eds), *Access to Justice in Arbitration: Concept, Context and Practice*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 148

¹⁰ A. Rigozzi (2017), 88

¹¹ A. Lewis (2013), „Chapter 10: Sports Arbitration“, in Julian D.M. Lew, Harris Bor, Gregory Roy Fullelove, Joanne Greenaway. (eds), *Arbitration in England*, with chapters on Scotland and Ireland, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 195

¹² A. Rigozzi (2017), 89

¹³ I. Blackshaw (2020), 149

¹⁴ *Ibid.*, 149

¹⁵ *Ibid.*, 149

Još od osnivanja, CAS se suočava sa kritikama koje se, između ostalog, odnose na način izbora arbitara i sumnje u njihovu nepristrasnost. Jedna od najznačajnijih odluka CAS-a koja je imala suštinski uticaj na dalji razvoj i strukturu samog suda jeste odluka u slučaju *Gundel protiv FEI*¹⁶.

Slučaj Gundel protiv FEI predstavlja prvi slučaj koji je ozbiljno doveo u pitanju institucionalnu nezavisnost CAS-a. Naime, 1991. godine CAS je, u okviru svog Vodiča za arbitražu, objavio i nekoliko predloženih model klauzula, kojima se zasnivala nadležnost CAS-a. Međunarodna konjička reprezentacija (engl. *Fédération Équestre Internationale*, u daljem tekstu: FEI) je usvojila jednu od predloženih model klauzula u svoj pravilnik, čime je obezbedila arbitražno rešavanje sporova pred CAS-om. Nedugo zatim, nemački jahač Elmar Gundel kažnjen je od strane FEI-a usled navodnog dopingovanja njegovog konja. Nezadovoljan novčanom kaznom i suspenzijom, Elmar Gundel je, na osnovu arbitražne klauzule u pravilniku FEI-a, pokrenuo postupak pred CAS-om, koji je samo potvrdio ispravnost odluke FEI-a i smanjio period suspenzije jahača¹⁷.

Kako je bilo određeno da je sedište svake arbitraže u Lozani (Švajcarska), samim tim predviđena je nadležnost Švajcarskog federalnog suda u postupcima za poništaj arbitražnih odluka, kao i primena švajcarskog privatnog prava (vidi 4.). Nezadovoljni Elmar Gundel sumnjajući u nezavisnost arbitražnog tribunala pokrenuo je postupak pred Švajcarskim federalnim sudom. U svojoj presudi Švajcarski federalni sud je istakao da je CAS „autonoma arbitražna institucija u organizacionom smislu“ ali da se „određeni prigovori na nezavisnost CAS-a ne mogu odmah odbaciti, posebno oni koji se zasnivaju na organskim i ekonomskim vezama između CAS-a i MOK-a“¹⁸.

Usled odluke Švajcarskog federalnog suda dolazi do značajnih promena u strukturi CAS-a. Donošenjem Pariskog ugovora 1994. godine predviđeno je formiranje Međunarodnog veća za sportsku arbitražu (engl. *International Council of Arbitration for Sport*, u daljem tekstu: ICAS), kao i formiranje redovnog arbitražnog veća i apelacionog arbitražnog veća¹⁹. Uloga ICAS-a je da olakša rešavanje sporova vezanih za sport putem arbitraže ili medijacije i da zaštiti nezavisnost CAS-a i prava stranaka, a takođe je odgovoran za administraciju i finansiranje CAS-a²⁰. Neki autori upoređuju ICAS sa Međunarodnim arbitražnim sudom Međunarodne trgovinske komore u Parizu (engl. *ICC Court*)²¹.

¹⁶ Ian Blackshaw (2013), „CAS 92/A/63 GUNDEL v FEI“, in Jack Anderson (ed), *Leading Cases in Sports Law*, Asser Press & Springer, Hague, 66 i dalje

¹⁷ <https://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html>, 10/10/2025, vidi i Elmar Gundel v. Fédération Equestre Internationale (FEI), CAS 92/A/63

¹⁸ Judgment of the Swiss Federal Tribunal 119 II 271 - 15 Mar 1993, paragraf C

¹⁹ Vidi i J. Vukadinović Marković (2021), „Arbitraža kao način rešavanja sporova u fudbalu“, *Srpski fudbal – uporednopravni izazovi i perspektive*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 140

²⁰ Kodeks sportske arbitraže CAS-a 2025, S2

²¹ A. Rigozzi (2017), 89

3. NADLEŽNOST ARBITRAŽNOG SUDA ZA SPORT I FUDBALSKE ORGANIZACIJE

Da bi spor mogao biti rešen pred arbitražom, neophodno je da se radi o pravima kojima stranke mogu slobodno da raspolažu, kao i da postoji saglasnost volja stranaka (autonomija volje). Kao i svaki arbitražni sud, CAS zasniva svoju nadležnost na postojanju validne arbitražne klauzule ili arbitražnog ugovora. U praksi su najčešći slučajevi u kojima statuti²² sportskih organizacija sadrže arbitražne klauzule²³, što se takođe odnosi i na najveće fudbalske organizacije na svetu.

3.1. Kodeks sportske arbitraže

Arbitražna pravila CAS-a sadržana u Kodeksu sportske arbitraže predmet su revidiranja svakih nekoliko godina, a poslednja verzija stupila je na snagu 1. jula 2025. godine²⁴.

Kodeks sportske arbitraže CAS-a je sastavljen iz dva dela. Prvi deo je posvećen sastavu i načinu rada ICAS-a, organizacionoj strukturi CAS-a i arbitrima i medijatorima (pravila S1–S26), a drugi deo predstavlja proceduralna pravila samog arbitražnog postupka (pravila R27–R70). Pravila S13 –S19 Kodeksa sportske arbitraže predviđaju način imenovanja arbitara od strane ICAS-a, na predlog MOK-a i drugih relevantnih sportskih organizacija.

Pravilo R27 Kodeksa sportske arbitraže CAS-a predviđa da se „proceduralna pravila primenjuju kad god se stranke dogovore da spor vezan za sport upute CAS-u. Takvo upućivanje može proisteći iz arbitražne klauzule sadržane u ugovoru ili propisima ili iz kasnijeg arbitražnog sporazuma (redovni arbitražni postupak) ili može obuhvatati žalbu na odluku koju je donela federacija, udruženje ili sportsko telo gde statuti ili propisi takvih tela, ili poseban sporazum, predviđaju žalbu CAS-u (žalbeni arbitražni postupak)“, dalje objašnjavajući da „takvi sporovi mogu uključivati principijelna pitanja koja se odnose na sport ili pitanja novčanih ili drugih interesa koji se odnose na praktikovanje ili razvoj sporta i mogu uključivati, opštije, bilo koju aktivnost ili pitanje koje se odnosi ili je povezano sa sportom“. Uzimajući u obzir složenost sportskih sporova, kao i činjenicu da postoji značajniji broj zainteresovanih lica, pravilo R41 Kodeksa sportske arbitraže detaljno reguliše mogućnost obrazovanja višestranačke arbitraže, kao i pristupanje trećih lica²⁵.

²² Detaljnije o statutima fudbalskih asocijacija vidi u V. Mikić (2022), „Usporedna analiza statuta kontinentalnih fudbalskih asocijacija – sličnosti i specifičnosti“, u Srpski fudbal *Srpski fudbal – uporednopravni izazovi i perspektive II*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 49 i dalje

²³ J. Vukadinović Marković (2021), 141

²⁴ Kodeks sportske arbitraže CAS-a 2025

²⁵ Detaljnije o višestranačkoj arbitraži i pristupanju trećih lica vidi u L. Zečević (2023), „Joinder of third parties In International Arbitration“, *Strani pravni život*, br. 4/23, Institut za uporedno pravo, Beograd

Pravilo R47 Kodeksa sportske arbitraže CAS-a propisuje da se „žalba na odluku federacije, udruženja ili sportskog tela može se podneti CAS-u ako statuti ili propisi pomenutog tela to predviđaju ili ako su strane zaključile poseban arbitražni sporazum i ako je podnosilac žalbe iscrpeo sva dostupna pravna sredstva pre žalbe, u skladu sa statutima ili propisima tog tela. Žalba se može podneti CAS-u protiv odluke koju je doneo CAS kao prvostepeni sud ako je takva žalba izričito predviđena pravilima dotične federacije ili sportskog tela“.

Dakle, iz samog Kodeksa sportske arbitraže CAS-a primećujemo širok di-japazon sportskih sporova koji mogu biti rešeni pred CAS-om, kako u redovnom, tako i u žalbenom postupku, ali i različite načine zasnivanja nadležnosti arbitraže.

3.2. Međunarodna federacija fudbalskih asocijacija – FIFA

Međunarodna federacija fudbalskih asocijacija (fr. *Fédération Internationale de Football Association*, u daljem tekstu: FIFA) osnovana je 1904. godine sa sedištem u Cirihi (Švajcarska) i predstavlja najvišu globalnu upravljačku organizaciju u oblasti fudbala. U njenom sastavu nalazi se 211 fudbalskih asocijacija²⁶, a najviši pravni akt je FIFA Statut, kojim se određuju organizaciona struktura, pravila o članstvu, prava i obaveze članova, nadležnosti organa, kao i postupci za rešavanje sporova.

Kada je reč o rešavanju sportskih sporova, FIFA Statut predviđa nekoliko nezavisnih sudskih tela unutar svoje strukture (Disciplinski komitet, Etički komitet i Žalbeni komitet), kao i Fudbalski tribunal²⁷. Disciplinski komitet „može izricati sankcije opisane u Disciplinskom kodeksu FIFA članicama, klubovima, službenim licima, igračima, fudbalskim agentima i agentima za utakmice“²⁸, a Etički komitet „može izricati sankcije opisane u FIFA Kodeksu etike službenim licima, igračima, fudbalskim agentima i agentima za utakmice“²⁹. Na kraju, nadležnost Žalbenog komiteta „određena je FIFA Disciplinskim kodeksom i FIFA Etičkim kodeksom“, a predviđa „mogućnost odlučivanja po žalbi na odluke Disciplinskog komiteta“³⁰. Pored ova tri komiteta, uloga Fudbalskog tribunala je ograničena na „donošenje odluka u vezi sa sporovima vezanim za fudbal“, a sastoji se iz tri veća – Veća za rešavanje sporova, Veća za status igrača i Veća za agente, i „može izricati sankcije članicama, klubovima, službenim licima, igračima, fudbalskim agentima i agentima za utakmice“³¹.

Osim ovih sudskih tela unutar FIFA-e, FIFA Statut posebno uređuje pitanje nadležnosti CAS-a. Tako, FIFA „priznaje nezavisni Arbitražni sud za sport (CAS) sa sedištem u Lozani (Švajcarska) za rešavanje sporova između FIFA,

²⁶ <https://inside.fifa.com/organisation>, 20/10/2025

²⁷ Član 24 FIFA Statuta 2024

²⁸ Član 45(2) FIFA Statuta 2024

²⁹ Član 46(2) FIFA Statuta 2024

³⁰ Član 47 FIFA Statuta 2024

³¹ Član 48 FIFA Statuta 2024

članica, konfederacija, liga, klubova, igrača, službenih lica, fudbalskih agenata i agenta za utakmice, i propisuje primenu Kodeksa sportske arbitraže u postupcima, kao i švajcarskog prava³². Dodatno, FIFA Statut predviđa mogućnost ispitivanja odluka Žalbenog komiteta od strane CAS-a³³, a isključuje nadležnost CAS-a u određenim stvarima³⁴. Rok za žalbu CAS-u iznosi 21 dan od dana dostavljanja odluke³⁵.

Najjasnija potvrda nadležnosti Arbitražnog suda za sport (CAS) u okviru FIFA sistema sadržana je u članovima 11 i 51 FIFA Statuta, kojima se izričito propisuje da je priznanje CAS-a – u formi kako je određena statutom – jedan od obaveznih uslova koje mora ispuniti svaka asocijacija prilikom podnošenja zahteva za članstvo u FIFA-i.

Možemo zaključiti da je nadležnost CAS-a nedvosmisleno ustanovljena FIFA Statutom i normativno široko definisana, uz precizno utvrđene izuzetke. Postupci koji se vode pred FIFA Fudbalskim tribunalom ne predstavljaju arbitražu u užem smislu³⁶, već su to interna tela čije se odluke mogu osporavati pred CAS-om nakon što budu iscrpljena sva pravna sredstva unutar FIFA sistema. U tom kontekstu, zvanični podaci pokazuju da je samo tokom 2024. godine podneto ukupno 326 žalbi CAS-u protiv odluka FIFA-e, pri čemu su svega tri slučaja eskalirala do Švajcarskog federalnog suda³⁷. Ovakvi podaci jasno ukazuju na činjenicu da su sporovi protiv FIFA-e pred CAS-om česta praksa, gotovo svakodnevna pojava u međunarodnom sportskom pravu.

3.3. Unija evropskih fudbalskih asocijacija – UEFA

Unija evropskih fudbalskih asocijacija (engl. *Union of European Football Associations*, u daljem tekstu: UEFA) osnovana je 1954. godine, sa trenutnim sedištem u Nionu (Švajcarska), i predstavlja kontinentalnu fudbalsku konfederaciju u sastavu FIFA-e, kao i najviše upravljačko telo u oblasti fudbala na teritoriji Evrope³⁸. Najviši pravni akt je UEFA Statut, kojim se definiše struktura, nadležnosti organa, postupci donošenja odluka i ključni principi delovanja.

Član 32 UEFA Statuta predviđa disciplinska veća UEFA (Kontrolno, Etičko i Disciplinsko veće i Žalbeno veće), inspektore za etiku i disciplinske mere i Veće za finansijsku kontrolu klubova kao organe UEFA za sprovođenje pravde.

³² Član 49 FIFA Statut 2024

³³ Član 47(3) FIFA Statuta 2024

³⁴ Vidi član 53(3) FIFA Statuta 2024

³⁵ Član 50(1) FIFA Statuta 2024

³⁶ Detaljnije vidi u P. H. B. Sousa (2018), "The Arbitral Nature of the Dispute Resolution Chamber 'Discussion on the necessary requirements for the decisions of the FIFA Dispute Resolution Chamber to be recognized as arbitration awards'", Universidade Católica Portuguesa - Ucp Faculdade De Direito – Escola De Lisboa Católica Global School Of Law, 22

³⁷ FIFA CAS & Football Annual Report 2024, 9, 126 <https://digitalhub.fifa.com/m/17580c7748f37bdd/original/CAS-Football-Annual-Report-2024.pdf>, 20/10/2020

³⁸ <https://www.uefa.com/about/our-history/>, 20/10/2025

Pored internih mehanizma, UEFA Statut izričito predviđa nadležnost CAS-a, ali u odnosu na FIFA Statut odlazi čak i korak dalje. Član 61 UEFA Statuta predviđa da „CAS ima isključivu nadležnost, isključujući bilo koji redovni sud ili bilo koji drugi arbitražni sud, da rešava sporove između UEFA i saveza, liga, klubova, igrača ili službenih lica, kao i sporove evropske dimenzije između saveza, liga, klubova, igrača ili službenih lica“. Izričito je isključena nadležnost CAS-a za određene sporove³⁹, a rok za žalbu CAS-u iznosi deset dana od dana dostavljanja odluke⁴⁰.

Najznačajniji član UEFA Statuta za ovu materiju jeste član 63, koji propisuje da će se „postupci pred CAS-om odvijati se u skladu sa Kodeksom sportske arbitraže CAS-a, a da će CAS prvenstveno primenjivati Statut, pravila i propise UEFA i, subsidijarno, švajcarsko pravo“. Zatim, isti član dodaje da „svaka strana pred CAS-om ima pravo da se pozove na obavezne odredbe stranog prava u skladu sa članom 19 PILA, koji može uključivati zakone Evropske unije“. Na kraju, izričito je predviđeno da su „odluke CAS-a konačne i obavezujuće, uz isključenje nadležnosti bilo kog redovnog suda ili bilo kog drugog arbitražnog tela, ali se ne dovodi u pitanje pravo na podnošenje žalbe protiv odluke CAS-a pred Švajcarskim federalnim sudom, u skladu sa švajcarskim pravom“. Takođe, ostaje pravo na „osporavanje izvršenja ili priznanja odluke CAS-a po osnovu javnog poretka, što može uključivati i pravila javnog poretka Evropske unije, u skladu sa važećim nacionalnim ili pravnim procedurama Evropske Unije, a pored toga, zadržano je i pravo na pokretanje postupka pred nadležnim telom za zaštitu konkurencije“.

Na osnovu navedenih članova UEFA Statuta, jasno je da UEFA ne samo da priznaje nadležnost CAS-a, već je i sistematski integriše kao obavezni i isključivi mehanizam za rešavanje većine sportskih sporova u svom pravnom okviru. Pored toga, za razliku od FIFA Statuta, UEFA Statut nedvosmisleno predviđa mogućnost podnošenja žalbe Švajcarskom federalnom sudu, eksplicitno se pozivajući na švajcarsko pravo i ustanovu javnog poretka, kao i javni poredak i pravo Evropske unije, a sa druge strane predviđa i zaštitu konkurencije pred nadležnim telom. Eksplicitno upućivanje na pravne norme i javni poredak Evropske unije otvara značajna pitanja u pogledu stepena integrisanosti evropskog prava u sistem arbitražnog rešavanja sportskih sporova, kao i potencijalnog uticaja tih normi na pravnu valjanost samog postupka i izvršnost arbitražnih odluka.

4. PONIŠTAJ ARBITRAŽNIH ODLUKA ARBITRAŽNOG SUDA ZA SPORT PRED ŠVAJCARSKIM FEDERALNIM SUDOM

U direktnoj vezi sa pitanjem nadležnosti CAS-a javlja se i pitanje kontrole, odnosno poništaja arbitražnih odluka CAS-a. Arbitražne odluke CAS-a su konačne, ali mogu biti predmet sudske kontrole od strane Švajcarskog federalnog suda u postupku njihovog poništaja.

³⁹ Član 63 UEFA Statuta

⁴⁰ Član 62(3) UEFA Statuta 2024

Pravila S1 i R28 Kodeksa sportske arbitraže CAS-a predviđaju da je sedište CAS-a, sedište ICAS-a i sedište svakog arbitražnog tribunala u Lozani (Švajcarska). Izbor Lozane kao mesta stalnog sedišta arbitraže nije bio slučajan, uzimajući u obzir švajcarsko arbitražno pravo, kao i činjenicu da je Švajcarska „posebno naklonjena arbitrabilnosti sporova i punovažnosti arbitražnih sporazuma“⁴¹. Budući da je sedište u Švajcarskoj, postupak za poništaj arbitražne odluke vodiće se pred Švajcarskim federalnim sudom, prema pravilima švajcarskog Zakona o međunarodnom privatnom pravu (u daljem tekstu: PILA).

Da bi Švajcarski federalni sud poništio arbitražnu odluku neophodno je da budu ispunjeni određeni uslovi. Član 190(2) PILA obavezuje stranke da podnesu tužbu u roku od 30 dana od dana saopštenja arbitražne odluke, a pored toga taksativno navodi razloge poništaja i predviđa da će arbitražna odluka biti poništena ukoliko je:

- a) arbitar pojedinac nepravilno imenovan ili je arbitražni tribunal nepravilno konstituisan;
- b) arbitražni tribunal pogrešno prihvatio ili odbio nadležnost;
- c) arbitražni tribunal odlučio izvan postavljenih zahteva ili ukoliko nije odlučio o svim zahtevima;
- d) povređen princip jednakog tretmana stranaka ili pravo da budu saslušane u postupku;
- e) odluka protivna javnom poretku.

Najviše pažnje zavređuje poslednji uslov, budući da Švajcarski federalni sud vrlo restriktivno tumači ustanovu javnog poretka, što otvara nova pitanja na polju evropskog prava (vidi 5.).

Prvi slučaj u kojem je Švajcarski federalni sud našao da je povređen javni poredak i poništio odluku CAS-a jeste slučaj *Matuzalem protiv FIFA*⁴².

Bivši brazilski fudbaler Francelino da Silva Matuzalem 2007. godine kažnjen je u iznosu od skoro 7 miliona evra od strane FIFA Veća za rešavanje sporova usled raskida ugovora sa svojim fudbalskim klubom. Matuzalem je podneo žalbu CAS-u, ali je u presudi⁴³ CAS preinačio odluku FIFA-e i dosudio naknadu štete u iznosu od skoro 12 miliona evra. Žalba na odluku CAS-a je odbačena od strane Švajcarskog federalnog suda 2010. godine⁴⁴.

FIFA je 2010. godine obavestila Matuzalema i fudbalski klub Real Zaragoza da je Disciplinski komitet započeo disciplinske postupak usled neplaćanja kazne i da će izreći disciplinske mere u skladu sa FIFA Disciplinskim kodeksom, suspendujući Matuzalema dok ne isplati kaznu. Fudbalski klub Real Zaragoza obavestio je FIFA-u da, usled finansijskih poteškoća, nije u stanju da plati kaznu, te su (ponovo) pokrenuli postupak pred CAS-om, koji je samo potvrdio odluku FIFA Disciplinskog komiteta⁴⁵. I dalje nezadovoljni, pokrenuli su postupak pred

⁴¹ A. Rigozzi (2017), 92

⁴² Francelino da Silva Matuzalem & Real Saragossa v. FIFA, 4A_558/2011, 27 March 2012

⁴³ CAS 2008/A/1519, 19 May 2009

⁴⁴ SFT, 4A_320/2009, 2 June 2010

⁴⁵ CAS 2010/A/2261 & 2263, 29 June 2011

Švajcarskim federalnim sudom, ističući da je povređen član 190(2)(d) i (e) PILA. Švajcarski federalni sud našao je da bi Matuzalema „zabrana nastavka njegovih prethodnih ekonomskih i drugih aktivnosti lišila mogućnosti da ostvari prihod u svojoj tradicionalnoj aktivnosti koji bi mu omogućio da otplati svoj dug“⁴⁶, kao i da „neograničena zabrana rada predstavlja očigledno i ozbiljno zadiranje u prava na privatnost ... zadiranje u njegovu ekonomsku slobodu takve težine da su temelji njegovog ekonomskog postojanja ugroženi bez ikakvog mogućeg opravdanja nekim preovlađujućim interesom svetske fudbalske federacije ili njenih članova“⁴⁷. Presuda CAS-a je ukinuta od strane Švajcarskog federalnog suda jer „sadrži očigledno i teško kršenje privatnosti i suprotna je javnom poretku“⁴⁸.

Ovaj slučaj je od izuzetnog značaja jer osvetljava granice izvršnosti arbitražnih odluka koje donosi CAS, te ukazuje na to dokle FIFA može ići u primeni disciplinskih sankcija. Dodatno, podvlači potrebu za postojanjem efektivnih mehanizama nadzora nad odlukama FIFA-e i potvrđuje ključnu ulogu sudske kontrole u očuvanju osnovnih pravnih garancija u sportskom arbitražnom sistemu.

5. GRANICE LEGITIMNOSTI ODLUKA ARBITRAŽNOG SUDA ZA SPORT U EVROPSKOM PRAVU

Iako sportska arbitraža nosi brojne prednosti, njena „druga strana medalje“ ogleda se u kompleksnostima koje prate zasnivanje nadležnosti. Posebno je sporan način na koji CAS zasniva nadležnost u sportskim sporovima na osnovu obavezne arbitražne klauzule sadržane u statutima sportskih organizacija, što je poslednjih godina sve češće predmet kritike. Ova problematika nije ostala samo u akademskim okvirima – pojedini slučajevi su dospeli i pred Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), zbog navodnih povreda Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija), kao i pred Sud pravde Evropske unije (u daljem tekstu: Sud pravde EU) zbog navodnih povreda Povelje Evropske unije o osnovnim pravima, izazivajući značajne reakcije i rasprave u stručnoj javnosti. Pitanje konačnosti arbitražnih odluka CAS-a direktno povlači sa sobom i pitanje izvršnosti tih odluka u sistemu Njujorške konvencije o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka⁴⁹.

Kada je reč o načinu zasnivanja nadležnosti CAS-a, može se reći da sportisti neretko prihvataju arbitražu pred CAS-om implicitno – sportisti potpisuju ugovor o angažovanju sa klubom koji je član nacionalne federacije, a koja je, dalje, član međunarodne federacije čiji statuti propisuju isključivu nadležnost CAS-a za rešavanje sporova⁵⁰.

⁴⁶ *Francelino da Silva Matuzalem & Real Saragossa v. FIFA*, 4A_558/2011, 27 March 2012, para 4.3.4.

⁴⁷ *Ibid.*, para 4.3.5.

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ Detaljnije o poništaju arbitražnih odluka u sportskoj arbitraži vidi u A. Rigozzi (2010), “Challenging Awards of the Court of Arbitration for Sport”, in Thomas Schultz (ed), *Journal of International Dispute Settlement*, Oxford University Press

⁵⁰ D. Mavromati M. Reeb (2025), *The Code of the Court of Arbitration for Sport: Commentary, Cases and Materials (Second Edition)*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 39

Komentatori Kodeksa sportske arbitraže ističu da ovakvo upućivanje može biti specifično ili generalno – „prvo je klauzula uključena u postojeći i poseban dokument na koji se strane u arbitražnom sporazumu pozivaju; drugo se dešava kada se dokument koji su potpisale strane poziva generalno na drugi dokument bez posebnog pominjanja arbitražne klauzule koja je u njemu sadržana“⁵¹. Kada je reč o FIFA Statutu, komentatori naglašavaju da će nadležnost CAS-a, u slučaju nacionalnih federacija, postojati samo „nakon umetanja posebne arbitražne klauzule u korist CAS-a u statut nacionalne federacije“⁵².

Sa druge strane, ovakav način zasnivanja nadležnosti često je dovođen u pitanje, jer se isticalo da je reč o „prisilnoj arbitraži“ koja se ne može opravdati jer je sušta suprotnost principu autonomije volje, na kojoj počiva arbitraža (vidi 5.1.). U teoriji se opravdano skreće pažnja na činjenicu da „sportista koji pristupa određenoj organizaciji nema mogućnost pregovaranja sa u većini slučajeva, ekonomski jačom stranom oko načina regulisanja mogućih sporova“⁵³ i da „arbitražna klauzula ne predstavlja stvarnu saglasnost ugovornih strana“⁵⁴.

Pored argumenata o „prisilnoj“ arbitraži, neki autori sugerišu da nacionalnost postupajućih arbitara CAS-a može biti faktor pri odlučivanju i ističu da „arbitri iz zapadnoevropskih zemalja, koji često dele slične pravne tradicije sa FIFA-om, mogu biti skloniji potpunom sprovođenju FIFA propisa, a nasuprot tome, arbitri iz nezapadnih zemalja mogu biti osetljiviji na socio-ekonomske posledice primene pravila, što može dovesti do delimičnog sprovođenja propisa ili čak njihovog odbacivanja“⁵⁵.

5.1. Mutu i Pehštajn protiv Švajcarske

Jedan od prvih slučajeva koji je skrenuo pažnju stručne javnosti na nedovoljno razjašnjen odnos prava na pravično suđenje i „prinudnosti“ sportske arbitraže na osnovu obavezne arbitražne klauzule sadržane u statutima sportskih organizacija pred CAS-om jeste predmet *Mutu i Pehštajn protiv Švajcarske*⁵⁶.

Bivši rumunski fudbaler, Adrian Mutu, 2008. godine pokreće žalbeni postupak pred CAS-om, nezadovoljan odlukom FIFA Veća za rešavanje sporova, kojom je obavezan da isplati fudbalskom klubu 17 miliona evra na ime naknade štete usled raskida ugovora o transferu igrača. CAS 2009. godine potvrđuje kaznu⁵⁷, te Mutu iste godine pokreće postupak pred Švajcarskim federalnim sudom, ističući da

⁵¹ *Ibid.*, 40

⁵² *Ibid.*, 435

⁵³ J. Vukadinović Marković (2021), 147

⁵⁴ *Ibid.*, 148

⁵⁵ M. Asiabar, M. Asiabar, A. Asiabar (2025), „Legal Analysis of the Court of Arbitration for Sport (CAS) in Resolving International Football Disputes: A Comparative Review“, DOI:10.14293/PR2199.001827.v1, 8

⁵⁶ *Mutu and Pechstein v. Switzerland*, Nos. 40575/10 and 67474/10, ECHR October 2, 2018

⁵⁷ *Adrian Mutu v. Chelsea Football Club Ltd.*, CAS 2008/A/1644, 12 September 2008

arbitri nisu bili nezavisni i nepristrasni, ukazujući na problem odabira arbitara sa liste CAS-a. Švajcarski arbitražni sud odbija sve navode žalbe⁵⁸.

Nemačka brzoklizačica Klaudia Pehštajn 2009. godine suspendovana je od strane Međunarodne klizačke organizacije (engl. International Skating Union, u daljem tekstu: ISU) usled navodnog dopingovanja. Iste godine pokrenula je postupak pred CAS-om, ali je CAS u svojoj odluci⁵⁹ odbio zahtev da održi javnu raspravu, i na osnovu mišljenja eksperata odbio žalbu, potvrdivši suspenziju. Švajcarski federalni sud 2010. godine potvrđuje odluku CAS-a, ističući da neodržavanje javne rasprave ne predstavlja povredu javnog poretka⁶⁰. Nedugo zatim, Pehštajn je pokrenula postupak pred nemačkim sudovima, ali sa ograničenim uspehom – Regionalni sud u Minhenu odbio je njen zahtev za naknadu štete navodeći da su odluke CAS-a obavezujuće⁶¹, Viši regionalni sud u Minhenu preinačio je presudu i naveo da je arbitražni ugovor nevažeći jer je Pehštajn bila prisiljena na arbitražu kako bi učestvovala na takmičenjima, što može predstavljati povredu prava na pravično suđenje iz člana 6 Konvencije⁶², a nemački Vrhovni sud je poništio presudu i odbio žalbu, navodeći da je Pehštajn dobrovoljno pristala na arbitražni sporazum⁶³.

Nezadovoljni ishodom pred Švajcarskim federalnim sudom, Mutu i Pehštajn se obraćaju ESLJP, navodeći u svojoj predstavi da je Švajcarska povredila njihovo pravo na pravično suđenje, tvrdeći da je CAS arbitraža bila „prisilna“ i nepristrasna. U svojoj odluci⁶⁴ ESLJP je obradio značajno pitanje „prisilne“ arbitraže pred CAS-om. Za početak, ESLJP je našao da „CAS predstavlja „tribunal obrazovan na osnovu zakona“⁶⁵. Dalje je naveo da je neophodno napraviti „razliku između dobrovoljne arbitraže i prisilne arbitraže. Ako je arbitraža obavezna, u smislu da je propisana zakonom, stranke nemaju drugog izbora nego da svoj spor upute arbitražnom sudu, koji mora primeniti sve zaštitne mere predviđene članom 6“⁶⁶.

Kada je u pitanju priroda arbitražne klauzule u odnosu na Pehštajn, ESLJP je istakao da „uzimajući u obzir ograničenje koje bi neprihvatanje arbitražne klauzule podrazumevalo za njen profesionalni život, ne može se tvrditi da je ona prihvatila tu klauzulu i nedvosmisleno“⁶⁷, kao i da „iako nije nametnuto zakonom već propisima ISU, prihvatanje nadležnosti CAS-a od strane drugog podnosioca zahteva mora se smatrati „prisilnom“ arbitražom“⁶⁸. U odnosu na Mutua, ESLJP je našao da (Mutu) „nije pokazao da se suočio sa binarnim izborom između pri-

⁵⁸ SFT, 14 June 2010, no. 4A_458/2009

⁵⁹ Claudia Pechstein. v. International Skating Union (ISU) CAS 2009/A/1912 & Deutsche Eisschnelllauf Gemeinschaft e.V. (DESG) v. International Skating Union (ISU) CAS 2009/A/1913 25 November 2009

⁶⁰ SFT, 10 February 2010, no. 4A_612/2009.

⁶¹ Landgericht München I, 37 O 28331/12, 26 February 2014

⁶² Oberlandesgericht München U 1110/14, 15 January 2015

⁶³ Bundesgerichtshof, KZR 6/15, 7 June 2016

⁶⁴ Mutu and Pechstein v. Switzerland, Nos. 40575/10 and 67474/10, ECHR October 2, 2018

⁶⁵ *Ibid.*, 149

⁶⁶ *Ibid.*, para 95

⁶⁷ *Ibid.*, para 114

⁶⁸ *Ibid.*, para 115

hvatanja arbitražne klauzule i zarađivanja za život baveći se sportom na profesionalnom nivou, s jedne strane, ili neprihvatanja iste i potpunog napuštanja ideje o takmičenju na tom nivou, s druge strane⁶⁹, te se u njegovom slučaju arbitraža pred CAS-om ne može smatrati „prisilnom“ arbitražom.

Iako ESLJP nije našao da je u odnosu na Mutua bilo povređeno pravo na pravično suđenje u smislu nezavisnosti i nepristrasnosti arbitara CAS-a, ipak je u odnosu na Pehštajn jednoglasno odlučeno da je CAS odbijanjem da održi javnu raspravu povredio pravo na pravično suđenje iz člana 6 Konvencije. Sa druge strane, izdvojeno mišljenje dvoje postupajućih sudija ESLJP u presudi ističe probleme u samoj strukturi CAS-a i ICAS-a i dovodi u sumnju nezavisnost arbitara od sportskih organizacija, budući da većinu arbitara i imenuju te iste sportske organizacije.

Po prvi put ESLJP je priznao problem „prisilne“ arbitraže CAS-a, te je presuda u ovom slučaju poslužila kao pravni osnov za mnoge kasnije slučajeve, uključujući i slučaj *Semenya protiv Švajcarske*. Nakon presude ESLJP-a, CAS je izdao saopštenje za medije, u kojem izražava zadovoljstvo jer je ESLJP priznao CAS „kao pravi arbitražni sud i da je takva sportska jurisdikcija neophodna za jednoobraznost u sportu“⁷⁰. Pored toga, neki komentatori ipak ističu da momenat „prisilnog“ karaktera arbitraže „ne utiče direktno na punovažnost arbitražnog sporazuma, ukoliko su ispunjene sve garantuje iz člana 6 Konvencije“⁷¹, dok drugi zagovaraju dužnost Švajcarskog federalnog suda da ipak šire tumači pojam javnog poretka, kako bi obuhvatio sve garantije iz člana 6 Konvencije⁷².

5.2. Semenya protiv Švajcarske

Slučaj *Semenya protiv Švajcarske*⁷³ pred ESLJP predstavlja slučaj o kojem se mnogo pisalo, ali poslednja odluka ESLJP iz 2025. godine zavređuje najviše pažnje. Atletičarka iz Južne Afrike, Caster Semenya, 2018. godine pokrenula je postupak pred CAS-om protiv Međunarodne atletske federacije IAAF (sada Svetska Atletika (engl. World Athletics)) usled novouvedenih medicinskih standarda. Našavši da su standardi diskriminatorni, ali ipak neophodni, CAS ih potvrđuje, te Semenya pokreće 2020. godine postupak pred Švajcarskim federalnim sudom, koji odbija njenu žalbu, navodeći da ne postoji povreda prava. Semenya zatim 2021. godine tuži Švajcarsku pred ESLJP, navodeći da joj je povređeno pravo na pravično suđenje (član 6 Konvencije), pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, uključujući i telesni integritet (član 8 Evropske konvencije), pravo na delotvorni pravni lek (član 13 Konvencije), kao i zabrana diskriminacije (član 14

⁶⁹ *Ibid.*, para 120

⁷⁰ https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Media_Release_Mutu_Pechstein_ECHR.pdf, 2, 20/10/2025

⁷¹ D. Mavromati M. Reeb (2025), 41

⁷² A. Rigozzi (2020), “Sports Arbitration and the European Convention of Human Rights – Pechstein and beyond”, in In C. Müller, S. Besson, & A. Rigozzi (Eds.), *New developments in international commercial arbitration*, Stämpfli, 127

⁷³ *Semenya v. Switzerland*, Application No. 10934/21, ECtHR, 10 July 2025.

Konvencije), budući da Švajcarska nije na adekvatan način zaštitila njena prava i interese u postupcima pred CAS-om i Švajcarskim federalnim sudom. Prva odluka ESLJP doneta je 2023. godine, ali nakon što se Švajcarska žalila, tek u julu 2025. godine ona postaje konačna.

ESLJP je u svojoj presudi našao da je zaista došlo do povrede prava mlade atletičarke, ali najznačajniji deo presude jeste objašnjenje povreda prava na pravično suđenje iz člana 6 Konvencije. Naime, ESLJP je našao da sama „činjenica da arbitražu nameće privatni subjekt, a ne zakon, kao što je slučaj u međunarodnim sporovima koji se odnose na sport, gde pribegavanje arbitraži i upućivanje predmeta CAS-u generalno nameće sportistima sportsko upravno telo koje reguliše njihovu sportsku disciplinu, nije dovoljna da dovede do kršenja člana 6“⁷⁴. Međutim, ESLJP dalje navodi da „kada Švajcarski federalni sud sprovodi preispitivanje da li je odluka CAS-a u skladu sa javnim poretkom, on sledi isti restriktivni pristup kao u slučajevima komercijalne arbitraže“⁷⁵. Dalje je istaknuto da „preispitivanje slučaja podnosioca zahteva od strane Švajcarskog federalnog suda, ne samo zbog njegovog veoma restriktivnog tumačenja pojma javnog poretka, koje je primenio i na preispitivanje arbitražnih odluka od strane CAS-a, nije zadovoljilo zahtev posebne strogosti koji je potreban u okolnostima slučaja“, te da postoji povreda prava na pravično suđenje⁷⁶.

Jedan od glavnih problema u vezi sa presudom ESLJP u predmetu *Semenya protiv Švajcarske* jeste uvođenje novog pravnog standarda putem tzv. „posebno strogog ispitivanja“⁷⁷ (engl. *particularly rigorous examination*) ili „zahteva posebne strogosti“⁷⁸ (engl. *requirement of particular rigour*), koji je formulisan bez jasnih smernica za njegovo tumačenje i primenu. U presudi nisu data konkretna uputstva koja bi usmerile praksu Švajcarskog federalnog suda, niti je precizirano kako ovaj standard treba primeniti u budućim slučajevima.

Opravdana je zabrinutost stručne javnosti da će primena ovog standarda ostati nejasna, a njegovo značenje oblikovati tek buduća sudska praksa⁷⁹.

5.3. RFC Seraing protiv FIFA

Nepunih mesec dana nakon donošenja odluke ESLJP u predmetu *Semenya protiv Švajcarske*, u avgustu 2025. godine Sud pravde EU donosi još radikalniju odluku u predmetu *RFC Seraing protiv FIFA*⁸⁰, dodatno otvarajući pi-

⁷⁴ *Ibid.*, 199

⁷⁵ *Ibid.*, para 237

⁷⁶ *Ibid.*, para 238

⁷⁷ *Ibid.*, para 209

⁷⁸ *Ibid.*, para 238

⁷⁹ J. Wauters, N. Hertel, “European Court of Human Rights delivers final ruling in the case of Semenya v. Switzerland”, <https://www.whitecase.com/insight-alert/european-court-human-rights-delivers-final-ruling-case-semenya-v-switzerland>, 20/10/2025

⁸⁰ Court of Justice of the European Union, *Royal Football Club Seraing v Fédération internationale de football association (FIFA)*, Case C-600/23, ECLI:EU:C:2025:686, 1 August 2025

tanja granica sportske autonomije i zaštite osnovnih prava u okviru arbitražnih postupaka.

Belgijski fudbalski klub RFC Seraing je 2015. godine zaključio je ugovor o vlasničkom udelu trećih lica (engl. *third-party ownership*, *TPO*) sa jednim investicionim fondom, što je dovelo do spora sa FIFA-om zbog povrede tada važeće zabrane takvih aranžmana. FIFA je sankcionisala klub novčanom kaznom i zabranom transfera, a 2017. godine odluka je potvrđena od strane CAS-a⁸¹. U međuvremenu je pokrenut postupak pred Trgovinskim sudom u Briselu, koji se oglašio nenadležnim⁸². Fudbalski klub Seraing je 2018. godine bezuspešno pokušao da ospori odluku CAS-a pred Švajcarskim federalnim sudom⁸³. U međuvremenu je pokrenut postupak pred Apelacionim sudom u Briselu, koji je istakao *res judicata* efekat arbitražne odluke CAS-a i oglašio se nenadležnim⁸⁴. Predmet je stigao do belgijskog Kasacionog suda, budući da je doveden u pitanje odnos između pravila FIFA-e i UEFA-e o isključivoj nadležnosti CAS-a i načela evropskog prava, posebno u pogledu pitanja „prisilne“ arbitraže, uz konstataciju da je došlo do povrede prava na delotvorno pravno sredstvo i pravično suđenje, garantovanih članom 47 Povelje Evropske unije o osnovnim pravima, kao i da zabrana koju propisuje FIFA i UEFA predstavlja ograničenje konkurencije. Belgijski Kasacioni sud uputio je pitanje Sudu pravde EU, koji je u svojoj odluci izneo značajne zaključke.

Mišljenje generalnog advokata izazvalo je mnogobrojne reakcije stručne javnosti, budući da je zauzela kritički stav prema arbitražnim odlukama CAS-a. U svom mišljenju, istakla je da je „za igrače i klubove, nadležnost CAS-a obavezna i nije izabrana po njihovoj slobodnoj volji“⁸⁵, te da „stoga ne odražava njihov sopstveni izbor da isključe pristup sudu i da spreče primenu određenih pravnih pravila na spor između njih“⁸⁶. Posledično, smatra da ove činjenice „imaju posledice po obim sudske revizije koju bi nacionalni sudovi trebalo da budu u mogućnosti da sprovedu u vezi sa pravom EU“⁸⁷. Uzimajući u obzir način na koji se odluke CAS-a izvršavaju u FIFA sistemu, postavila je pitanje na koji način države članice mogu obezbediti delotvornu sudsku zaštitu u slučajevima kada takve odluke mogu ugroziti prava garantovana pravom Evropske unije⁸⁸. Ono što najviše iznenađuje jeste stav da nacionalni sudovi moraju imati punu nadležnost da ispituju pravila FIFA i odluke CAS-a, nezvano od načina na koji se arbitražna odluka nađe pred njima⁸⁹.

Sa druge strane, odluka Suda pravde EU je u manjoj meri prihvatila mišljenje generalnog advokata. U svojoj odluci, Sud pravde EU pozvao se na presudu ESLJ-a u predmetu Mutu i Pehštajn protiv Švajcarske, objašnjavajući razlike

⁸¹ CAS 2016/A/4490, 9 March 2017

⁸² Brussels Commercial Court, 17 November 2016

⁸³ SFT 4A_260/2017 20 February 2018

⁸⁴ Brussels Court of Appeal, 2016/AR/2048, 12 December 2019

⁸⁵ Opinion of advocate general Čapeta, 16 January 2025, para 75

⁸⁶ *Ibid.*

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ *Ibid.*, para 100 i 102

⁸⁹ *Ibid.*, para 114 i 115

između dobrovoljne i „prisilne“ arbitraže. Sud pravde EU je, na osnovu analize FIFA Statuta i drugih regulativa, našao da je „nadležnost CAS-a i arbitražnih tela osnovanih na nacionalnom nivou ne samo opšta i obavezna, već i isključiva za sve kategorije lica na koje se odnose te odredbe“⁹⁰. Međutim, Sud pravde EU uveo je novi pravni standard „delotvorna sudska kontrola“ (engl. *effective judicial review*)⁹¹, ne precizirajući tačno na šta bi se ona odnosila. Na neki način moglo bi se reći da je Sud pravde EU ograničio ispitivanje arbitražnih odluka na poštovanje ustanove javnog poretka Evropske unije, budući da je istakao da je, u situacijama kada se „sporovi odnose na obavljanje sporta kao ekonomske aktivnosti na teritoriji Evropske unije, posebno važna mogućnost da pojedinci dobiju delotvornu sudsku kontrolu u pogledu toga da li su odluke donete u tim sporovima u skladu sa principima i odredbama koje čine deo javnog poretka Evropske unije“⁹².

Ustanova javnog poretka Evropske unije je podložna ekstenzivnom tumačenju, a ostaje na sudskoj praksi da pruži određene smernice. U svakom slučaju, ovakva odluka Suda pravde EU dovodi u pitanje kredibilitet CAS-a, a na međunarodnom nivou doprinosi porastu skepticizma prema arbitraži kao mehanizmu rešavanja sporova.

6. ZAKLJUČAK

Analizirajući fudbalske sporove pred CAS-om tokom poslednje decenije, možemo reći da su u nekim slučajevima igrani „produžeci“ pred Evropskim sudom za ljudska prava i Sudom pravde Evropske unije, koji će imati značajne posledice i nesumnjivo oblikovati budući pravni okvir sportske arbitraže. Postavljeni su novi pravni standardi prilikom ispitivanja arbitražnih odluka, ali bez ikakvih preciznijih smernica za njihovo tumačenje i praktičnu primenu. Pored toga, ovakav pokušaj da se „na mala vrata“ proširi domen nacionalnih sudova Evropske unije u pogledu sudske kontrole arbitražnih odluka koje nisu donete na teritoriji Evropske unije ne može biti opravdan, i sa razlogom ne nailazi na odobrenje od strane stručne javnosti.

Iako član 190 švajcarskog Zakona o međunarodnom privatnom pravu (PILA) predviđa povredu javnog poretka kao razlog za poništaj arbitražnih odluka, a član 63 UEFA Statuta izričito ograničava ispitivanje konačnih arbitražnih odluka CAS-a na njihovu usklađenost sa pravnim poretkom Evropske unije, ne postoji jedinstvena sudska praksa koja bi postavila granice prilikom tumačenja i praktične primene ovog pravnog standarda. Zbog toga se nameće potreba za dubljom analizom pojma javnog poretka (i javnog poretka Evropske unije), kao i novopostavljenih pravnih standarda „posebno strogog ispitivanja“ i „delotvorne sudske kontrole“, kako bi se predupredilo njihovo potencijalno ekstenzivno tumačenje.

⁹⁰ Court of Justice of the European Union, *Royal Football Club Seraing v Fédération internationale de football association (FIFA)*, Case C-600/23, ECLI:EU:C:2025:686, 1 August 2025, para 97

⁹¹ *Ibid.*, para 76

⁹² *Ibid.*, para 91

S tim u vezi, otvorena su mnoga značajna pitanja u pogledu konačnosti (a samim tim i izvršnosti) arbitražnih odluka CAS-a. Nedavna praksa evropskih sudova opasno pretila da naruši poverenje prema sportskoj arbitraži kao instituciji i njenom autoritetu, a nejasno je koliko bi trgovinska arbitraža mogla ostati imuna na nove evropske tendencije. Stoga ostaje na akademskoj zajednici i pravnoj praksi da pruže smernice koje će obezbediti ravnotežu između prava na pravično suđenje i potrebe za očuvanjem konačnosti i *res judicata* efekta arbitražnih odluka.

Lidija Zečević*

WHEN THE REFEREE (DOES NOT) BLOW THE FINAL WHISTLE: RETHINKING FOOTBALL ARBITRATION AWARDS

Summary

The first part of this paper examines the Court of Arbitration for Sport (CAS), with a particular focus on how its jurisdiction is established and the key provisions contained in the CAS Code of Sports-related Arbitration. Special attention is devoted to the institutional structure of CAS and its governing body, the International Council of Arbitration for Sport (ICAS), with a critical overview of concerns surrounding impartiality and the influence of sports governing bodies in the appointment of arbitrators. Additionally, this part explores the practice of the Swiss Federal Tribunal, as the highest supervisory body over CAS awards, and analyzes the legal grounds and circumstances under which arbitral decisions have been annulled.

The second part provides an overview of the legal framework and organizational structure of two major football institutions – FIFA and UEFA – including an analysis of their statutes, their relationship with member associations, and the role CAS plays within their internal dispute resolution mechanisms.

The third and central part of the paper is dedicated to the analysis of several landmark cases brought before the European Court of Human Rights (ECHR) and the Court of Justice of the European Union (CJEU). These cases address core issues such as the right to a fair trial, the binding nature of compulsory arbitration, public policy concerns, and limits on access to judicial remedies. By discussing these cases, the paper critically assesses the balance between the autonomy of sport and the application of European legal standards, especially in terms of fundamental rights protection and judicial oversight of arbitral decisions.

Keywords: CAS, sports arbitration, FIFA, public policy, annulment of arbitral awards

* The author is a third year PhD Candidate at the Faculty of Law University of Belgrade, email: lidijapzecevic@gmail.com

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

796.332:34.05(082)

SRPSKI fudbal : uporednopravni izazovi i perspektive. 5 = Serbian football : comparative law challenges and perspectives. 5 / urednik, editor Miloš Stanić.
- Београд : Институт за упоредно право = Institute of Comparative Law, 2025
(Београд : Бирограф комп). - 206 стр. ; 24 cm

"... zbornik radova je nastao kao rezultat istraživanja u okviru projekta 'Prilagođavanje pravnog okvira društvenim i tehnološkim promenama sa posebnim osvrtom na regulisanje veštačke inteligencije!...' --> kolofon. - Tiraž 100. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Summaries.

ISBN 978-86-82582-41-0

1. Станић, Милош, 1983- [urednik]
а) Фудбал -- Упоредноправни аспект -- Зборници

COBISS.SR-ID 181360137